

En dag på Centret i mars 2025 /Peter Andersson Version 2.1

Det är en kulen söndagsmorgon i mars i glappet mellan vinter och vår. Familjen Adamsson sitter vid köksbordet och funderar över dagens aktiviteter. Inga handbollsturneringar, spännande skidtävlingar på TV eller planerade släktmiddagar. Sofia som snart fyller 14 år berättar om att hennes skolklass var på Centret¹ i veckan och såg på en utställning om framtidens mat och om hur små effektiva växthus kan skapas på små ytor i källare, vindsutrymmen och t o m i vardagsrum. Den var spännande, men hon hann inte gå runt på Fenomentorget², där hon varit tidigare, eller titta på utställningen om offensiva forskningsprojekt inriktade på att mer slutgiltigt återställa de skadade havsmiljöerna i Östersjön.

Familjen nappar. Småsyskonen som är 9 och 12 år minns att där finns häftiga grejer och föräldrarna vill gärna kolla in den utställning som Centret, kommunen och universitet har om en integrering av Lund och Lomma med både rälsbunden trafik till hamnen och stränderna från centrala Lund och ett kanalstråk in mot västra Lund med odlingsmiljöer längs vattnet. Skolungdomar från Makerspaces i Lund och Lomma har medverkat konkret i delar av utställningsarbetet.

Rälsbunden trafik finns ännu inte från Södra Sandby där familjen bor så det får bli bilen. Det är dock bra att kommunen och fastighetsägarna i området bjuder på ren el i parkeringshuset intill Centret så kan bilen laddas upp under besöket. Väl framme i Centret så är miljön välbekant. Alla fem går direkt till Fenomentorget och några väl bekanta interaktiva stationer som alltid är roliga. Vid några installationer kan de lekfullt tävla gentemot varandra. Efter ungefär trekvart så delar de på sig. Sofia vill gå själv och titta på havsutställningen. Biologi och miljöfrågor lockar. De yngre syskonen klarar sig bra själva på 'torget' och föräldrarna går till det stadsinriktade temat. De bestämmer att de ska träffas i caféet om en timme.

Riktigt gott kaffe är en väl spridd affärsidé. Men i praktiken så är det inte så många som har känslan och de allra bästa råvarorna. Med erfarna baristors och samarbete med kaffeproducenter i bl a Brasilien och Etiopien så tillhör Centret de som har lyckats. Så föräldrarna och även Sofia konstaterar att det är både bättre och billigare jämfört med några cafékedjor inne i centrala Lund.

Vid bordet blir diskussionen livlig om hur den sista timmen på Centret ska användas. De yngsta har sett att det finns några platser kvar i astronomikupolen för en resa till Mars där universitets främsta astronomer har fått tillgång till nya visualiseringar från NASA. Sofia vill visa utställningen om framtidens mat och odlingsmiljöer för föräldrarna, vilka dessutom har förstått att det är förhandsvisning i XS-hallen³ av ett intressant projekt som är under slutförande; utvalda artefakter från Uppåkra har placerats i förstärkta miljöer uppbyggda av designers och konstnärer i samarbete med forskare där ljud, ljus och animeringar väcker tankar om hur det kan ha varit att leva för ca tusen år sedan. Projektet bygger på ett samarbete med Uppåkra-centret, Skissernas museum och Designcentret i Lund (IKDC). Utställningen ska sedan efter gjorda finjusteringar visas på den kommande Världsutställningen i Bangalore i Indien.

Besöket avslutas med en titt i shopen och med att familjen stannar upp vid en skärm i entrémiljön där en sändning pågår från samarbetspartnern Science Gallery i Dublin. Det är en live-sändning med

---

¹ Science Center-projektet kommer att ta fram förslag på namn senast våren 2019. Här kallas Science Centret helt enkelt för Centret.

² På Fenomentorget kan barn och vuxna upptäcka och utforska grundläggande fenomen och teknik i vår vardag som optik, akustik, väder, elektricitet och förstärkt verklighet (AR).

³ XS-hallen är ett arbetsnamn för ett större flexibelt rum som främst används för temporära utställningar och events.

en paneldebatt om universitetens och forskarnas ansvar för att hitta miljövänliga lösningar i konsumtionssamhället.

Centret har denna söndag en strid ström av besökare. Barn och ungdom är ett tydligt inslag, men det varierar om de är där med föräldrarna eller mor-/farföräldrarna. Unga vuxna och medelålders och äldre konstellationer är emellertid också frekventa i miljön. Centrets bredd attraherar såväl olika åldrar som intresseinriktningar. En gemensam nämnare för besökarna torde vara nyfikenhet och viljan att förstå och lära mera, gärna med kopplingar till tidens stora utmaningar. Centrets ambition att inte underskatta besökaren och att ge sig i kast med svåra frågor, om än med känsla och god design, har visat sig vara framgångsrik.

Besökarnas bakgrund och hemort varierar väsentligt. Centrets organisation har stegvis lyckats nå ut inom hela Skåne med omnejd plus att fånga in ett betydande antal av de som tillfälligt besöker Lund, såsom släktingar till de som studerar vid universitetet i Lund. Dock så är det fortfarande en klar dominans av akademiskt utbildade föräldrar och vuxna. I olika projekt och satsningar görs ansträngningar för att nå ut bredare i samhället och bredda rekryteringen till den högre utbildningen, ofta i samverkan mellan Centret, universitetet och lokala och regionala stiftelser. Särskilt prioriterade satsningar är exempelvis skolpedagogiska projekt i pressade områden i Malmö och Landskrona. Den skolrelaterade verksamhet som först etablerades framgångsrikt på Vattenhallen har skalats upp och inte minst förstärkts med flera pedagoger.

Företags-, förenings- och konferensgrupper är vanligast under vanliga veckodagar, inklusive kvällsarrangemang. Under veckorna blandas olika aktiviteter som seminarier, fördjupningar och debatter kring de teman som berörs på Centret med mer affärsmässiga besök som ger en viktig intäkt. Denna söndag besöker dock en konferensgrupp Centret. Cirka 180 konfererande molekylärbioologer delas upp i 6 grupper med var sin guide. För att minska risken för trängsel så kommer de redan klockan halvtio. Särskilt uppskattad är visningen av utställningen om de omtalade forskningsanläggningarna ESS och MAX IV. De avslutar besöket med lite kaffe i XS-hallen som då håller stängt en timme för andra besökare.

Detta lilla nedslag under en söndag i mars 2025 visar på viktiga karaktärsdrag i Centret och dess verksamhet. Att nå ut och vinna människors tid är en ständig utmaning. Världen och upplevelser finns alltid nära genom de intelligenta skärmar och glasögon som människor i stort sett alltid bär med sig. Men, och det finns ett positivt men, människor vill i samma grad som tidigare uppleva saker tillsammans och vistas i miljöer som är lite utöver det vanliga och som samtidigt är inkluderande. I ett kunskaps- och upplevelsecenter öppnas också upp en miljö där kluriga lösningar visar hur naturen fungerar, där nya forskningsrön och innovationer presenteras och där fakta sätts in i ett sammanhang. Detta är tveklöst en tillgång i en allt mera fragmenterad värld. Utmaningen ligger då i att etablera en välkomnande miljö där tröskeln känns nästan obefintlig för olika grupper.

Centret har satsat på att skapa en inspirerande miljö där både lekfullhet och allvar präglar innehållet. Lekfullheten är inget mål i sig, men väl mixade och nytänkande utställningsteam skapar ofta just lekfulla och kreativa lösningar. Erfarenheterna är samtidigt goda av att utmana besökarna genom att närma sig det svåra och ibland göra det på ett oväntat sätt. I alla delar; den fysiska miljön, i utställningarna och de interaktiva stationerna och i bemötandet eftersträvar Centret att vara välkomnande, ha ett trevligt och respektfullt anslag och att prägla både delarna och helheten med god känsla och design. Här någonstans hittar man det som kan kallas husets och verksamhetens själ. En särskilt lyckad dag är när besökande skolungdomar spontant säger att det här var spännande och jag blev inspirerad av studenten som guidade oss. Det här väcker och förstärker mitt intresse för att lära och läsa mera.